

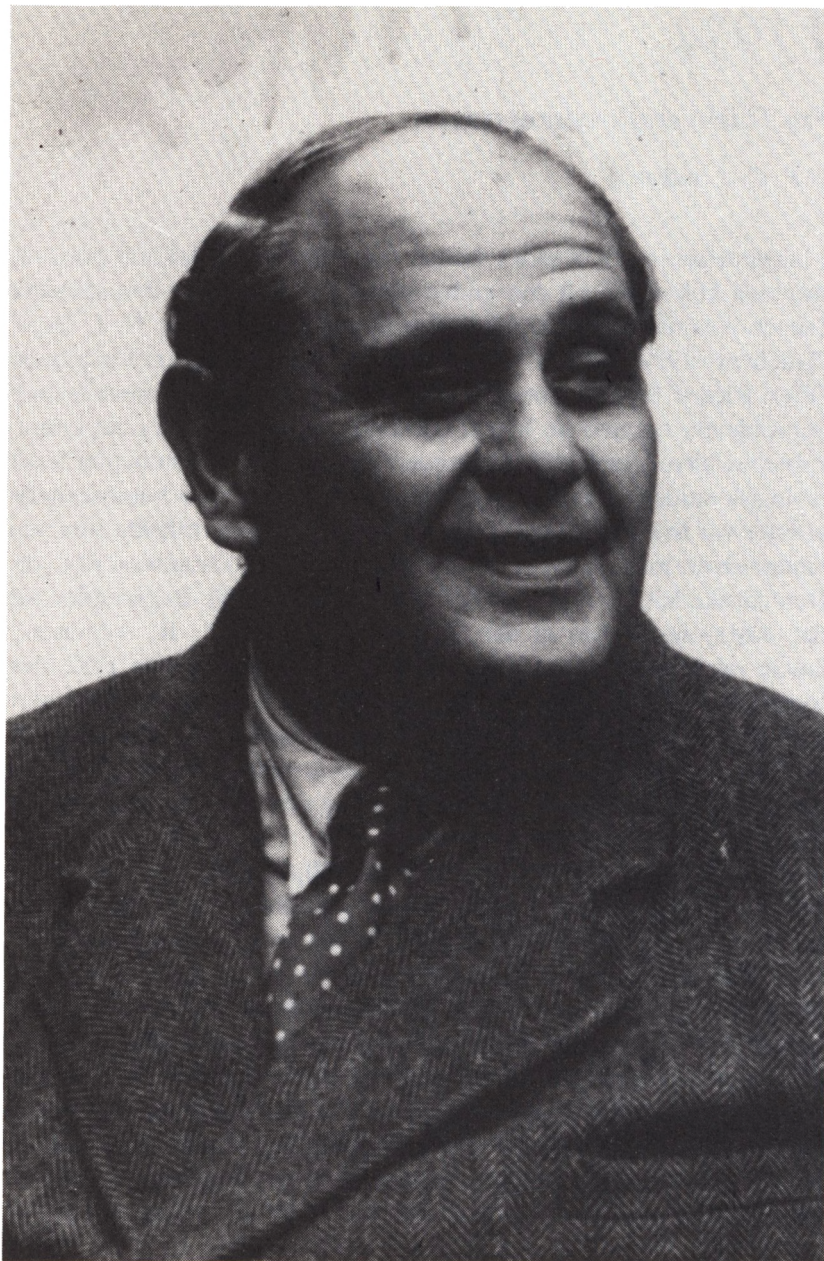
I 1934

Fra Tidehvervskredsens opgør.

af P. G. Lindhardt

I begyndelsen af 1934 sattes kirken (og hele landet, ialtfald pressen, især den kbhvske) på den anden ende, i anledning af den såkaldte Schack-Adamsen-sag. Kort forinden havde fængselspræst N. I. Heje¹ (Tidehverv 1929, 160, jfr. 1932, 24) skarpt angrebet den netop afdøde Olfert Ricard² for i religionens tjeneste at udnytte ungdommens seksuelle problemer og med sin bog Ungdomsliv være »helt ude i det homoseksuelles sfære«, og i 1933 erklærede et af tidehvervske studenter ledet teologisk studenterblad, at menighedens reaktion mod homoseksuelle præster var hyklerisk, og at man betragtede sådanne tilfælde som »en himmelsendt måde at blive befriet for kirkelige modstandere på« (jfr. Den danske Kirkes Historie VIII, 1966, 178 f. 187 ff). Baggrunden for det sidste angreb var, at den tidehvervske præst, K. R. Adamsen,³ havde været indblandet i homoseksuelle affærer og, da han 1932 blev sognepræst i Jelstrup-Mårup, kom ud for pengeafpresning. Der blev ikke rejst kriminel tiltale imod ham, men i forbindelse med pengeafpresningen optaget politirapport, og på det grundlag fik Adamsen 1933 sin afsked uden at miste kjole og krave og altså med ret til fortsat at fungere på en fastansat præsts ansvar.

I februar 1934 indbød præsten ved Filipskirken i Kbhvn, Tage Schack,⁴ Adamsen (der endnu i januar og februar 1934, men aldrig siden, skrev i Tidehverv) til at prædike ved en fastegudstjeneste. Biskop Ostenfeld⁵ henstillede at aflyse gudstjenesten, men Schack fastholdt sin indbydelse, hvorefter Kirkeministeriet nedlagde forbud. Gudstjenesten blev dog holdt, men fra prædikestolen oplyste Schack forhistorien og sagde, at Adamsen var en af »de få præster i Danmark, om hvem man ved at han kan og vil forkynde evangeliet«, men bispren havde lagt det »hindringer i vejen, i stedet for at støtte det som hans pligt er«. Forbitrelsen i tidehvervskredsen var så meget større som man vidste at biskoppen i et lignende tilfælde, hvor det drejede sig om en præst af KFUM-retningen, havde været langt mildere, og at der iøvrigt fandtes fortillfælde, hvor kirkestyrelsen havde handlet meget lempeligt. Heje udtalte da også til Ekstrabladet (jfr. p. 214), at man plejede at lade homoseksuelle præster sidde (under opsyn!), når sagen ikke havde vakt

K. Robert Adamsen (1896-1960), præst ved Nathanaelskirken i Holmbladsgade i København 1925, sognepræst i Jelstrup-Mårup i Vendsyssel 1932-33. Derefter leder af A. F. Høst og Søns antikvariat i København. Foto fra 1947, Høst og Søns Forlag.

offentlig skandale. Det var klart nok meningen at vise, at tidehvervspræster var ude for en speciel forfølgelse, og det så meget mere som en gruppe kbhvske tidehvervspræster kort forinden havde haft en skarp konfrontation med biskop Ostenfeld og i vidners nærvær fået en irettesættelse i anledning af et opgør om det kbhvske kirkefond (jfr. p. 210). På Schacks ytringer ved fastegudstjenesten reagerede biskop Ostenfeld med at forlange en undskyldning; han blev støttet af ministeriet, men Schack nægtede at undskylde og blev suspenderet. Der var åbenbart lagt op til det helt store kirkelige opgør, men pludselig tilbagekaldte Schack, beklagede sin indbydelse til Adamsen og sin protest mod biskoppen. Det hed sig at man, ved et møde hvor kredsens planlagde næste fremstød, havde fået »nye oplysninger« om Adamsens færd efter afskedigelsen – de skulde endda stamme fra politiet – men det viste sig at være et falsum. Adamsen der jo aldrig havde været anklaget af politiet, bestred da også de »nye oplysninger« og erklærede (jfr. p. 209) at han var blevet hårdt presset til at holde sit løfte om at prædike. Biskop og minister⁶ var ikke på talefod, og udenom biskoppen ophævede ministeriet Schacks suspension (6/3-34). Trods mange forsøg lykkes det aldrig at få tidehvervskredsens til at forklare hvordan de eventuelt »nye oplysninger« pludselig kunde gøre Adamsen uegnet til at forkynde evangeliet, og affæren – der havde vakt kolossal opsigt og fik brede efterdønninger – blev kommenteret fra mange kanter, skarpest af provst Hans Koch,⁷ fordum Tidehvervs beundrede »fører«, der bittert talte om »den ynkeligste, mest beskæmmende sag vi i mands minde har måttet opleve« (Præsteforeningens Blad, 1934, 159 f., jfr. DDKH, VIII, 188). Det stort anlagte kirkelige opgør var endt i totalt sammenbrud.

I Vækkelser og kirkelige Retninger (1951, 231) havde jeg – uden at nævne Adamsens navn – kort omtalt sagen, kaldt anledningen til angrebet på biskoppen ligegyldig og fremhævet dets »demonstrative tendens«. Ikke uden grund kunde derfor Tage Schacks broder, provst Egede Schack,⁸ bebrejde mig at selve kortfattetheden kunde virke vildledende; derefter fortsatte han (brev af 29/9-51): »De kan sikkert ikke have glemt, at for min Broder laa der ingen personlig Uvilje mod Ostenfeld bagved ud over, at han virkelig mente, at han ved at formene Adamsen Ret til at prædike virkelig forhindre Evangeliets Forkyndelse. Der var visselig her tale om en principiel Sag, om Evangeliets Forkyndelse ved dem, der menneskeligt var mere Syndere end de fleste andre. ... Jeg kan ærlig talt overhovedet ikke se, der i denne Sag er mere demonstrativt end i alle de andre Sager, som »Tidehverv« tog

under deres mere eller mindre velvillige Behandling. Jeg forstaar naturligvis godt, hvad De mener med at tale om, at »der var meget at hævne«. Men de, der ikke kender Forhistorien, kan meget let misforstå dette Udtryk, som om der her ligger nogen Hævnlyst bagved, især naar De lige i Forvejen har talt om Sagens demonstrative Karakter. Maa jeg endelig minde om, at det rent embedsmæssige i Sagen var ikke mindst fra Biskoppens Side gjort saa lidet gennemsigtigt, lidet klart – for ikke at sige det skarpere – at man skal være varsom med at betegne netop dette Angreb som det, der virkede »overordentligt frastødende«. – Maa jeg tilføje, at jeg ikke var enig med min Broder i hans Adfærd i de pågældende Dage. Alligevel synes jeg, at Deres Fremstilling under dens antydningssvise Form giver et skævt Billede af, hvad der virkelig fandt Sted«.

På mit svar (som ikke findes i kopi), modtog jeg (17/10-51) atter et brev fra Egede Schack: »Der er overmaade meget, som jeg giver Dem Ret i, ikke mindst i Deres Vurdering af Afblæsningen af Sagen som et principielt ubegrundet Tilbagetog. Jeg mener ærlig talt, at Kredsen herved i anden Omgang, som De skriver, kom til at lægge Hindringer for Evangeliets Forkyndelse. – Det hele var en overmaade tragisk Sag, ikke mindst paa Grund af min Broders Andel i den. Jeg fulgte den for saa vidt paa nært Hold, og alligevel i Afstand. Jeg nærer ikke Tvivl om, at min Broder selv rejste den, og at hans Motiver var en virkelig Harme over Biskop Ostenfelds Adfærd. Jeg mener, at han saa galt paa Biskoppen, og jeg mener, at han burde have kaldt Biskoppen ud til den paagældende Gudstjeneste og overladt ham at forklare Menigheden Aarsagen. Jeg mener forøvrigt også, at Biskoppen skulde have indberettet Sagen til Ministeriet, hvorved Ansvarret var blevet placeret, hvor det i vor Folkekirke retteligt hører hjemme. Men Biskoppens Uvilje mod Kirkeminister Dahl hindrede ham i denne Bevægelse. – Jeg mener derfor, at min Broder for saa vidt mente det rigtigt *til at begynde med*, men at hans tragiske Afhængighed af »Kredsen« hindrede ham i at føre Sagen igennem. Jeg sagde dette til ham selv, fik naturligvis ikke Medhold; dog forekommer det den eneste virkelig holdbare Forklaring, også den eneste, som han *nu* virkelig kan være tjent med«.

Da jeg 1955 udgav Kirken igår og idag blev affæren (p. 167 f.) naturligvis mere udførligt omtalt (sagligt i nogenlunde overensstemmelse med W. Westergaard Madsens referat i Dansk Kirkeliv, 1934, 127 ff.), og Adamsen var nævnt ved navn. Herpå reagerede han med følgende brev:

Kongelig Hofboghandel
Andr. Fred. Høst & Søn

København K, d. 3/9 1956

Kære professor Lindhardt.

Jeg har i længere tid haft lyst til at skrive til Dem, og idag synes jeg, jeg vil gøre det. Anledningen er, at jeg, da jeg kort før jul læste Deres bog *Kirken igår og idag*, blev lidt ked af at se mig selv optaget i »kirkehistorien«. Når man har prøvet at falde lidt til ro i tilværelsen og har fundet et tilflugtssted i et arbejde, der interesserer en, gør det lidt ondt at se, at ens navn stadigvæk skal nævnes i forbindelse med den ulyksalige sag fra dengang. Tilmed er der jo så meget, der ikke er kommet offentligt frem – og heller ikke skal – men som kaster et lidt andet lys over forskellige ting. Men det, jeg ville spørge Dem om, er, om det ikke er overflødigt at nævne mit navn. Jeg er jo sådan set en ganske ligegyldig person, og hvad jeg hedder betyder jo intet – sagen kan jo behandles principielt alligevel. Jeg ville så gerne have lov at leve i fred de få år, jeg har tilbage, og jeg kan ikke se, at jeg gavner nogen ved at nævnes. De må undskylde at jeg skriver dette. Jeg vilde ikke gøre det, hvis jeg ikke satte stor pris på at læse, hvad De skriver, men jeg regner med, at De forstår mig, og at De vil tage under overvejelse, om De ikke kan slippe mig ud af Danmarks kirkehistorie igen.

Med venlig hilsen
Deres hengivne

K. Robert Adamsen
Fuldmægtig.

Nogen kopi af mit svar findes ikke, men det gik ud på, at det ikke var muligt at fortie navne, da sagen var blevet så kraftigt omtalt og kommenteret i både den kirkelige og den verdslige presse (i Tidehverv dog kun rent sporadisk) og at den efter mit skøn var et vigtigt led i Tidehvervs udvikling fra kirkeligt opgør til kirkeligt parti (jfr. iøvrigt J. H. Schjørring i *Dansk teologisk Tidsskrift* 1976, 97 f.), og endelig at jeg anså Adamsen for at være forrådt af sine venner og gjort til en brik i et kirkepolitisk spil, hvor »evangeliet» var ligegyldigt, men vægten des mere lagt på sagens formentlige egnethed til opgør med kirkestyrelsen. Herefter indløb følgende svar:

Park Avenue Hotel
Göteborg

16. oktober 1956

Kære professor Lindhardt!.

Tak for Deres brev, som jeg jo fik for længe siden. Det har hele tiden været min agt at skrive til Dem og sige tak, men sommeren og den første del af efteråret er min travleste tid. Jeg var i London i forsommeren og købte en hel del bøger – de kommer så hjem, og på grundlag af dem og hvad jeg ellers har samlet sammen har jeg skullet lave et par kataloger over zoologi og botanik. Ved et lune af skæbnen er jeg blevet ført til at specialisere mig i disse to ting. Så havde jeg i september endelig otte dage, jeg kunne holde ferie i, og dem tilbragte jeg hos pastor Chrillesen⁹ i Randlev. Men al denne travlhed har gjort mig træt, så jeg ikke har kunnet tage mig sammen til at skrive – og i Randlev bestilte jeg ikke andet end at drive.

Nu er jeg et par dage i Göteborg for at se på en Linnésamling – og jeg synes, jeg har så meget ro på mig, at jeg gerne vil sende Dem et par ord.

De må endelig ikke tro, at jeg i mindste måde er Dem uvenlig stemt, fordi De har nævnet mit navn. Jeg ved da godt, at De har gjort det, fordi De syntes det hørte med. Min hovedindvending er nærmest, at mit navn er uden betydning. Det er det principielle, det kommer an på, og jeg har kun været en ganske ubetydelig menig i Tidehvervs hær.

Dertil kom – det indrømmer jeg gerne – at jeg var lidt ømskindet. Nu har jeg f.eks. været ansat hos Høst i over tyve år – og skulle nogen af de yngre herinde kigge i Deres bog er der fare for, at de – uforstående (eller rettere ikke forstående) som de er, vil få et billede af mig, som jeg selv i alt fald ikke synes passer med virkeligheden.

Det, De skrev, at jeg blev svigtet, gjorde et meget stærkt indtryk på mig.

Det mærkelige er, at den opringning til »lederen« som gav dem de »nye oplysninger«, foregav at stamme fra politiet, men da Schack senere fik en anden opringning – også fra »politiet« – protesterede en af mine gode venner så kraftigt overfor Schack, at han (= Schack) ringede til politiet og fik at vide, at det i begge tilfælde var et falsum. Der var aldrig ringet fra politiet angående den sag. Jeg forstod det slet ikke dengang. Jeg har aldrig haft noget med politiet at gøre. – Og selvfølgelig var der ikke noget nyt i disse oplysninger. Jeg synes selv,

jeg blev *aftvunget* en tilståelse om noget, jeg af private grunde ikke kunne forklare dem alligevel. Jeg fortrød også bagefter, at jeg ikke i sidste øjeblik havde sagt nej til at prædike. Biskop Ostenfeld sendte bud efter mig og bad mig om at trække mig tilbage, men da syntes jeg – især bagefter – at Schack lagde et stærkt pres på mig for at jeg skulle holde mit løfte og prædike.

Nu er jeg jo blevet så skeptisk, at jeg tvivler på, om man fra en ganske bestemt side – ikke Schack! – mere var interesseret i at »lave ballade« end i at få evangeliet forkyndt. Det var noget lignende, der skete ved Schacks begravelse.

Schack var mig en god og trofast ven, til han døde – og senere har jeg løst sognebånd til Krarup,¹⁰ hvis forkyndelse jeg gerne hører – de andre »ledere« har jeg jo praktisk taget ikke set eller hørt noget til senere, hvad jeg heller ikke har savnet. Jeg kan da godt fortælle Dem, at jeg har raset over Tidehvervs Behandling af Dem. Den kan ikke være saglig begrundet, hvad Chrillesen og jeg i sommer blev enige om for femte eller sjette gang. Mere og mere er det gået op for mig, at der har været alt for meget arrogant diktatur med i spillet.¹¹ Og når det er gået så vidt, at man forpagter sandheden og mener, at man har eneret på den, så at man – når andre forkynder det samme – krampagtigt forsøger at konstruere »falske lærdomme«, så kan jeg ikke følge med længe. Kan De hitte ud af dette brev? Det er ment som en tak.

Med venlig hilsen
Deres hengivne

K. Robert Adamsen.

Iøvrigt havde jeg allerede 16/2-51 fået en indsigelse mod min fremstilling af sagen i Vækkelser og kirkelige Retninger – fra K. S. F. Wilhjelm¹² (den gang ofte omtalt som den »gale« Wilhjelm, til forskel fra den »rigtige«, tidehvervspræsten Tage Wilhjelm). Han var en højst original personlighed, cand.theol., aldrig præst, men beskæftiget i telegrafvæsenet. Han nærede højkirkelige sympatier, men stod tidehvervskredsen og især Tage Schack meget nær. Hans viden – også i almindelighed – var overordentlig; han må anses for en god »kilde«, hvis breve giver værdifulde oplysninger også om denne sags forhistorie og forløb.

Efter nogle venlige ord om bogen sættes der »spørgsmålstegn ved og korrektiv til hvad jeg mener, De har fejlbedømt«. Skildringen af Tidehvervs første aar og bevægelsens forudsætninger peger vel nok med rette på *en del af de momenter*, der har spillet ind; man sammenlig-

ne med P. Schindlers skildring af de religiøse strømninger i studenterverdenen i aarene op til den første verdenskrig.¹³ KFUM-sentimentalitet, godtkøbsidealisme og liberaltheologi, indsvøbt og kamoufleret i orthodox-klingende floskler. – Men skildringen s 231 er forfejlet; jeg er tilbøjelig til at tro, at den hviler først og fremmest paa hukommelsen; begivenhederne i 1932-1935 udspillede tildels i Deres sidste studenteraar, det er forstaaeligt, om De har ment det overflødigt at sammenligne med dagspressen, f.ex. Ekstrabladet, som var godt fyldt med stof i den periode. – Det, der gav bolden op, var Olesen Larsens¹⁴ udnævnelse til res.kap. ved Esajas K. i foraaet 1932, indsættelsesprædiken 2. paaske-dag. Det kom Kirkefondet paa tværs og gav anledning til en artikel af Ussing,¹⁵ enten i Kirkefondets aarbog eller tidsskrift; en artikel, som affødte en meget skarp protest fra 6 yngre københavnske præster, tidehvervsfolk eller nærstaende, deriblandt Robert Adamsen. De 6 blev indkaldt til en juridisk set meget misliebzig tjenstlig afrøfling hos biskoppen – som havde sikret sig to provster som bisiddere, uden at der, som foreskrevet i Tjenestemandsløven, var givet de indstævnte lejlighed til ogsaa at medtage bisiddere. –Oscar Geismar¹⁶ kommenterede begivenheden med, at han fandt at »en gammel Herrens krigs-karl som Ussing var ikke saa lidt bedre tjent med de 6 hedspørers angreb end med biskop Ostenfelds forsvar«, og Olesen Larsen gav i en anmeldelse i Tidehverv Ussings artikel det skudsmaal, at han var »fyldt med beundring for en mand som stiftsprovsten, som endnu i sin høje alderdom var fyldt med en saadan vivacitet og viljestyrke, at selv kendsgerningerne blev bøjelige som voks imellem hans hænder«. ¹⁷ – Der skete hverken Geismar eller Olesen Larsen noget, saa lidt som det rent personlige venskab mellem Ussing og O-L led noget skaar; Ussing har sikkert moret sig ustyrligt over ondskabsfuldhedens elegance. – Umiddelbart efter disse spektakler mellem Ostenfeld og tidehvervs-kredsen blev Adamsen forflyttet til Maarup og Lønstrup; faa maaneder efter, efteraaet 1932, dukkede pengeafpresningssagen op; Adamsen havde i sine studiedage, ca. 16 aar tilbage, været ude i noget roderi, betinget af arvelig belastning, men af en saadan beskaffenhed, at det ikke faldt ind under straffeloven, saaledes som den blev praktiseret og fra 1933 kodificeret. – Forseelser i hans præstetid har der efter alt at dømme ikke været tale om, og lad mig tilføje: havde det været tilfældet, burde der være rejst og gennemført straffesag af rent verdslige grunde; forældre maa i tryghed kunne sende deres børn og unge i skole, til præst eller til de kirkelige ungdomsorganisationer; den præst eller ungdomsleder, der ikke forstaar det, uanset hvordan han biologisk er af-

marscheret, maa betale prisen for sine overgreb, uanset hvilket kirke-
ligt eller politisk parti, han eller hun har i ryggen.

– Til trods for, at sagen efter almindelig borgerlig vurdering maatte anses for at være forældet, og uagtet Adamsen, som nævnt, ikke syntes at have forbrudt sig i sine præsteaar, men havde været i kløerne paa pengeafpressere, som havde faaet fat i den gamle historie, blev han, efter at have været til observation hos Helweg¹⁸ paa Oringe, hos hvem han fik en gunstig udtalelse, afskediget i sommeren 1933. Det var dette, som *Tidehvervskredsen* betragtede som en hævnakt – en tak for Adamsens delagtighed i polemikken mod Ussing og indkaldelsen til Ostenfeld. Man byggede formodningen paa behandlingen af lignende sager. Jeg skal senere komme tilbage til et eksempel, som ikke virker pyntelig, og som jeg udmærket forstaar har gjort sit til, at Tidehvervskredsen regnede med grumsede motiver i sagens behandling. – Saa var det, at Tage Schack i begyndelsen af 1934 havde indbudt Adamsen til at holde en fasteprediken i Filips og i sidste øjeblik fik biskoppeligt forbud mod Adamsens optræden, uagtet Adamsen ikke (saaledes som en i 1925 udsmidt præst) havde faaet suspension af udøvelsen af præstelige rettigheder. Det fik hele striden til at blusse op igen. Desværre viste det sig, at der vistnok var al god grund til at formode, at Adamsen efter afskedigelsen i desperation (»nu kunde det jo alt sammen være ligemeget«), igen var kommet i forbindelse med individer af samme tragiske belastning som han selv. Det gav tilsyneladende den kirkelige administration et forspring i vurderingen. – Det var kun faa, der havde kendskab til forhistorien og dermed til hulheden i hele forargelsen, da i sommeren 1934 en mand blev hentet tilbage til København til en af byens hovedkirker, hvis sognepræst havde været en af de hidsigste i polemikken mod Schack og i forfølgelsen af Adamsen, selv flere aar efter afskedigelsen. Denne mand havde i begyndelsen af tyverne som kaldskapellan ved en af de københavnske forstadskirker været inde i uheldige forhold over FDF-dreng og KFUM-dreng. Forældrene klagede, men da den unge præst var en mand af positiv indstilling og havde den levende menigheds tillid, gik biskop Ostenfeld (hvad der tjener ham til ære som menneske, hvad angaar næstekærlighed, men ikke hvad angaar forstand, naar det drejer sig om en sag af netop den beskaffenhed, navnlig ikke, naar man ved, at han i andre og mere forstaaelige sager kunde slaa endog unødigt haardt) fra hjem til hjem og snakkede med forældrene og fik derved sagen dysset ned; sporvognsfunktionærer og overpostbude, folk, hvis kirkelige berøringsflade ogsaa bestaar i honnet ambition, er næppe særligt standhaftige anklagere,

naar en aften i et pænt, men beskedent hjem, en hel bisp dukker op og snakker venligt og usnobbet om alt og dertil roser mandens tobak og konens hjemmebak. Han fik reddet den unge præst, som blev forflyttet til et jysk sogn, og, hvad der i mine øjne grænser til en forbrydelse, man fik ham gift med en ung pige, som han var lidt beslægtet med. I begyndelsen af tyverne vidste unge piger næppe alt for megen besked med bisexualisme. – Men som sagt, i 1934 blev manden hentet tilbage til København, hvad der var at sætte ham paa en uriaspost. Afdøde Brasen¹⁹ ved Taksigelsen blev saa fnysende fløjtende gal, at han vilde gaa til Ostenfeld og P. Dahl og slaa i bordet; det fik Schack og Heje ham fra, fordi en genoptagelse af den gamle sag vilde faa de alvorligste følger, ikke for dem, der var ansvarlig for forflyttelsen, men for den ulykkelige mand, hans kone og børn. – Saa meget om Tidehvervskredsens hævnakter«.

Efter nogle bemærkninger om Tage Schacks død og begravelse (jfr. min afhandling i Fønix 1982, 97 ff.) fortsætter Wilhjelm: »Det er nu 6 aar siden Tage Schack blev myrdet. Vi var sognebaandslødere hos ham og havde haft ham som præst, siden han 1925 døbte vor dreng. For os er savnet af Tage Schack et stadigt sviende saar; min dreng, der som flygtning i Sverige hørte om mordet i radioen, græd. Min bedømmelse er, at Tage Schack var den mest værdifulde i hele Tidehvervskredsen; hans forankring i gammel lutherdom, højkirkeligt orienteret i ordets rette betydning; hans optræden i Adamsen-sagen betragtede han selv som en afgjort højkirkelig manifestation, en tilkendegivelse af at kirken var uafhængig i sin udvælgelse af tjenere og forkyndere; den vælger og maa altid vælge syndere til at virke iblandt syndere; det skal fastholdes om saa skal være paa tværs af den borgerlige honette ambition med den opportunisme, som den *empiriske* kirke er en altfor villig pyntekone for. – Schack var den i kredsen, som bedst kunde komme paa bølgelængde med mennesker, som ikke sluttede sig til partiet, men som kunde sympatisere med kredsen og følge den et stykke paa vej og saa heller ikke længere. Og som antydet repræsenterede han det højkirkelige islæt, som var kommet ind i kredsen. Det var det jeg, foruden hans menneskelige værd, satte højt hos ham«.

I et nyt brev (19/2-51) skriver Wilhjelm efter endnu nogle bemærkninger om sit nære forhold til Schack og sin ambivalente stilling til »partiet«: »jeg var til studenterkomsammen hos Olesen Larsen den aften i februar 1934, da Chrillesen og P. Westergaard-Nielsen²⁰ kom ind pr. bil fra Filips med førstereferat af begivenhederne, hvad der bragte en vis dyster stemning, fordi ingen kunde ane, hvad det vilde blive til; da

situationen var mest spændt, kom Ebbe Juul²¹ en aften til mig og spurgte os om vor stilling i fald Schack blev hældt ud – alternativ valgmenighed eller frimenighed. Mit svar var at vi fulgte med, omend jeg foretrak valgmenighed for frimenighed. Schack fik breve, baade hvori folk skældte ham ud og paaduttede ham de frygteligste forbrydelser inklusive menneskeæderi, og andre, der opmuntrede ham af principielle grunde. Saaledes en pens. officer, jeg tror det var en oberst, i embedsmændenes bolig paa Amagerfælledvej, han tilbød at slutte sig til en eventuel frimenighed om saa skulde være. Indimellem uundgaelige oplivende momenter som da en repræsentant Vald. Nielsen kom ind hos en købmand i sognet og fik forelagt spørgsmaalet »hvad fanden den satans bisp bildte sig ind, om saadan en fyr troede, at det var ham, der regerede paa Amager«, eller en mand, som under syndikalistoptøjerne efter den første verdenskrig havde været med til rudeknusning og anden politisk skæmt og havde siddet et aars tid derfor, men nu gik i kirke hos Schack, som undertiden gav ham en håndsækning – hvad manden altid prompte betalte tilbage – han kom til Schack med de ord: »herr Schack, det koster Dem kun et ord, i morgen skal der ikke være en hel rude i hele bispegaarden«. Schack fik det afværget. – Naar sagen blev afblæst var det fordi man følte sig ført bag lyset af Adam. Og jeg tror det maa være rigtigt; en mand som Schack, der i 1945 betalte sit »amputerede evangelium« med livet, hørte næppe til de vakleворne, naar principper stod på spil.

Jeg er ikke enig i Wilhjelm's vurdering på dette punkt; det var ikke Adamsen som svigtede sine venner, men (nogle af) dem der svigtede ham, jfr. hans brev til mig af 16/10-56.

Efter endnu engang af have omtalt den »parallelsag« der især skulde have ophidset tidehvervskredsen og fortalt en del om andre lignende tilfælde som, skønt de var af langt grovere art, blev behandlet mildere af kirkestyrelsen, oplyser Wilhjelm, at »ifølge Schack skulde Adamsen have betroet sig til sin biskop,²² da han var blevet forflyttet til Jelstrup-Maarup, og ligeledes, efter hvad Schack dengang fortalte, skulde bisp'en have svaret: enhver kan have begaaet noget i de unge aar, som der senere er al god grund til at angre (fornuftigt sagt af en bisp). Havde han tilføjet: dukker der noget op om historien bliver jeg nødt til, uanset hvordan jeg personlig ser paa den og paa Dem, at tage affære og simpelthen droppe Dem – saa havde Adam vidst, hvordan landet laa. Ydermere bar Adam sig ad som en Idiot. Da han havde faaet Helwegs lægeerklæring, viste han den til P. Dahl. Lægeerklæringen gik ud paa, at Adam var konstitutionelt galt afmarscheret, men hans særlige anlæg var ikke af en saadan intensitet, at man kunde

forvente »fald«, endsige kriminelle udslag; en kur vilde forventelig kunne give et gunstigt forløb og resultat. P. Dahl raadte ham til udfra lægeerklæringen at søge afsked, saa vilde han forventelig faa lidt pension, maaske hjælp til kur og ad aare, naar han kunde fremvise en gunstig lægeerklæring, have mulighed for genansættelse som efter sygdom. Dette fortalte Adam mig i det kgl. bibl. forhal i forsommeren 1933 efter hans hjemkomst fra Oringe. »Hvad sagde du til P. Dahls forslag« spurgte jeg. »den ordning vilde jeg ikke gaa ind paa, saa jeg afslog« var svaret. »Saa er du idiot« var min kommentar. – I erklæringskrigen Holbøll²³-Heje, dels i Berl. Tid. dels derefter i Extrabladet skal man lægge mærke til, hvad Holbøll *ikke* sagde ... Heje havde faaet den langet ud, at administrationen dækkede i visse tilfælde. Holbøll blev interviewet og svarede, at saadan noget kunde Heje aldrig have sagt. Interview med Heje, som bedyrede rigtigheden med tilføjelsen: og departementschefen ved, at jeg har ret. Nyt interview med Holbøll: De maa have ganske misforstaaet Heje. Den misforstaaede Heje blev indkaldt til »konference« i Kirkeministeriet hos Holbøll, hvor disse to kloge rotter følte hinanden paa tænderne og legede kat og mus; hver af parterne fik efterhaanden det indtryk, at modparten vidste en hel masse, som han af næstekærlighed ikke brød sig om at kramme ud med. Saa løb konferencen ud i sandet – hvad Holbøll vistnok var himmelhenrykt for. Og saa havde han haft en morsom eftermiddag med klopfægteri med Heje. Hvis det indtryk, Holbøll bibragte bladnegrene med sine interviewsvar, dækker situationen, er det intet mindre end beundringsværdigt, hvad man ikke ved eller husker i Kirkeministeriet«.

De her offentliggjorte breve findes i mit »privatarkiv« (Rigsarkivet) og er med rigsarkivarens tilladelse tilgængelige.

1. N. I. Heje (1891-1974), fængselspræst i Vridsløse 1922-61.
2. O. H. Ricard (1872-1929), sekretær i Kbhvns KFUM 1896-1908, præst ved St. Johannes kirke 1908-17, sognepræst ved Garnisons kirke 1917-29; formand for KFUM i Danmark til 1924; Ungdomsliv udkom 1905 – og siden i talrige oplag.
3. K. R. Adamsen (1896-1960), præst ved Nathanaelskirken i Kbhvn 1925, sognepræst i Jelstrup-Mårup 1932-33. Derefter leder af A. F. Høst og Søns antikvariat. Se bilag I.
4. P. T. Schack (1892-1945), præst ved Filipskirken i Kbhvn 1926, sognepræst ved Simon Peters kirke 1938-45.
5. H. Ostenfeld (1864-1934), Sjællands biskop 1911, biskop over Kbhvns stift 1923-34. Se bilag II.
6. N. P. L. Dahl (1869-1936), kirkeminister 1924-26 og 1929-35.
7. H. W. Koch (1867-1949), sognepræst ved Solbjerg kirke 1911-37; provst 1925.
8. Egede Schack (1895-1957), sognepræst i Hvidovre 1930, ved Vor Frelses kirke i Kbhvn 1944-57; provst 1947.

9. C. G. Chrillesen (1912-63), sognepræst i Randlev-Bjergager 1938-63.
10. V. Krarup (1904), sognepræst ved Simon Peters kirke 1945-70.
11. I sine erindringer (Set fra Smallegade, 1956, 63) siger N. J. Rald, at Tidehvervs polemik var »præget af for megen urenhed, for megen unødigt brutalitet, for megen uretfærdighed, for lidt solidaritetsfølelse med modstanderne. Forklaringen på Tidehvervs smålighed og uretfærdighed kan man finde i erkendelsen af opgørets nødvendighed for enhver pris, men man kan ikke komme udenom, at rent personlige egenskaber hører med til forklaringen. Sagt lige ud, at Hejes diktatur var stærkere end Schacks kultur«.
12. K. S. F. Wilhjelm (1900-55), cand.theol. 1932, ansat i telegrafvæsenet 1923.
13. P. Schindler (1882-1967), katolsk præst og forfatter, udgav 1949 *Vejen til Rom*; se især p. 54 ff.
14. K. Olesen Larsen (1899-1964), præst ved Esajaskirken i Kbhvn 1932-64.
15. H. B. Ussing (1855-1943), stiftsprovst i Kbhvn 1915-33, en af Det københavnske Kirkefonds pionerer og dets formand fra 1929.
16. O. H. Geismar (1877-1950), sognepræst ved Slotskirken i Kbhvn 1931-47.
17. Her foreligger en erindringsforskydning: de seks tidehvervspræsters protest mod Ussings angreb (1932) er udførligt omtalt af en af dem (N. J. Rald: a.s. 81 ff.), og protesten er gengivet in extenso. Olesen Larsens bemærkning (sagligt, men ikke formelt korrekt refereret af Wilhjelm) faldt senere (Tidehverv 1934, 155), i en anmeldelse af Dansk Kirkeliv, årgang 1934.
18. Hj. Helweg (1866-1960), overlæge ved statshospitalet Oringe 1919, professor i psykiatri og overlæge ved Rigshospitalet 1937-51.
19. E. Brasen (1896-1943), præst ved Taksigelseskirken i Kbhvn 1922, sognepræst i Brøndbyvester-Brøndbyøster 1932-43.
20. P. Westergaard-Nielsen (1913), sognepræst i Åsted-Skærum 1939-79; provst 1970.
21. E. Juul (1910-63), præst i Nykøbing F. 1935, i Obbekær 1946, sognepræst i Gylling 1959-63.
22. P. Oldenburg (1870-1951), biskop over Ålborg stift 1930-40.
23. V. K. Holbøll (1871-1954), departementschef i Kirkeministeriet 1923-42; kirkeminister 1942-45.

BILAG I.

1. 22/6-1933 indstillede Kirkeministeriet at afskedige Adamsen. Kongen bifaldt indstillingen 26/6-1933.

Fra Københavns Politi har Min. modtaget Meddelelse om, at det under en i Københavns Byret behandlet Sag er oplyst, at Sp. for Jelstrup og Maarup Menigheder i 1930 her i København, hvor han havde Embede, i flere Tilfælde har udvist usædeligt Forhold overfor en ung Mand.

Uanset om dette Forhold vilde kunne medføre Straf efter den borgerlige Straffelov, vil Spst Adamsen efter det oplyste ikke kunne vedblive at være Præst i Folkekirken.

Idet bemærkes, at Pastor Adamsen overfor Ministeriet har udtalt, at han ikke ønsker sin Sag behandlet ved Provsteret, skal jeg, med Bemærkning, at Pastor Adamsen er født 1896, i 1925 udnævntes til res. Kap. ved Nathanaels Kirke i København og i 1931 (NB 15/2-1932!) kaldedes til sit nuværende Embede, tillade

mig at indstille, at der maa meddeles Spst for Jelstrup og Maarup Menigheder i Aalborg Stift Karl Robert Adamsen Afsked fra det ham betroede Embede. (kladde).

Til sagens forhistorie kan yderligere oplyses: hurtigt efter sin ansættelse ophørte Adamsen at fungere som sognepræst (måske på grund af suspension) og 20/3-1933 tilskrev formanden for Maarup menighedsråd, R. V. Jensen, departementschef Holbøll således:

2. Den 14. Decbr. f.A. var jeg i Ministeriet og talte med Departementschefen om Sagen vedrørende vor Sognepræst K. R. Adamsen. Hvis der skete noget her i Sognene skulde jeg lade Dem det vide, og jeg vil derfor kort meddele, hvad man her i Sognene drøfter.

Forrige Maaned var begge Menighedsraad samlet her i Lønstrup og til Stede var der en Pastor Andersen*, der kendte en Del til Pastor Adamsen, og han vilde da gerne tale med os om Sagen og fremkom herunder med varmtfølt og godt Forsvar for Pastor A.; der er nu indenfor Menighedsraadet og blandt Menighederne nogen Stemning for at faa Pastor Adamsen tilbage. Der kan maaske opnaas et Flertal indenfor Menighedsraadene om at faa Præsten tilbage, men nogen Modstand er der ogsaa. Jeg vil nu gerne forespørge, om det er muligt man fra Ministeriets Side vil støtte en saadan Henvendelse: det var mit Indtryk under Samtalen med Kirkeministeren, at han var venligt sindet og forstaaende herfor.

Pastor Adamsen har intet større Ønske end at komme tilbage og tage Gerningen op, og naar han selv mener at kunne komme tilbage, fordi han stadig føler sig som Præst og har et Budskab at bringe Mennesker, vil det vel være bedst – baade for Menighederne og for ham der gaar i stadig Uvished om Fremtiden – at faa en Ende på Sagen.

Det vilde glæde os meget om Hrr. Holbøll kunde meddele os, hvilke Overvejelser der gøres, og om hvad vi her kan vente, da der ret snart skal være fælles Menighedsraadmøde, og et Svar fra Dem vilde klare Stillingen.

* Formentlig Otto P. Andersen (1890-1974), sognepræst i Karlby-Volby 1930-59.

Desuden foreligger to henvendelser direkte til Kirkeminister P. Dahl fra en af Adamsens nabopræster, Aage Stevns (1903–52, sognepræst i Vrensted-Tise 1930-52; provst 1948).

- 3 A. (10/5-1933): Først vil jeg sige Kirkeministeren rigtig hjertelig Tak for sidst. – Det glædede mig ganske overordentlig meget at tale baade med Kirkeministeren og Departementschefen om Pastor Adamsen. Hvordan saa end Sagens Udfald bliver, vil jeg altid være meget taknemmelig for den Forstaaelse og Kærlighed, hvormed jeg blev modtaget i Ministeriet angaaende denne Sag, der har pint mig dagligt, siden Pastor Adamsen maatte rejse fra sit Embede.

Paa Pastor Schacks og mit Raad rejste Pastor A. til Vordingborg i Lørdags (d. 6. ds.) for at tale med Overlæge Helweg om Sagen. – Overlægen bad Pastor A. om at komme igen om Mandagen (d. 8. ds.) og saa blive der i 14 dage, – det mente Overlægen vilde være tilstrækkeligt til at faa et Skøn over Pastor A.s mentale Tilstand. Endvidere vilde Overlægen foretage en lille Operation paa Pastor A., en Operation, som Overlægen mente vilde virke beroligende.

Kunde det nu tænkes (– det er i dybeste Nød, jeg beder derom –), at Adamsens

e.v.t. Afskedigelse kan blive udsat, indtil der foreligger Erklæring fra Overlæge Helweg? – Og kunde der ikke være Mulighed for, hvis Overlægen finder det fuldt ud forsvarligt, at Pastor A. overtager sit Embede igen, at Pastor A. da faar lov til at vende tilbage eventuelt paa Prøve en to-tre Aar.

Det er ganske givet, at det vil vække Uro, naar Pastor A. kommer tilbage; men det er lige saa givet, at det vil vække endnu mere Uro, om han ikke kommer tilbage (forudsat Erklæringen siger god for ham, – i modsat Fald vil alle naturligvis bøje sig for A.s Afskedigelse).

Under Forudsætning af at Overlægen tør sige god for A., vil hans Afskedigelse af en meget stor Del af Menigheden blive betragtet som et kirkeligt Overgreb mod Vorherres Aand, og jeg tror det vil kunne gøre ubodelig Skade i Menighederne deroppe, – ja, ikke alene der, men mange andre Steder, hvor Sagen er bleven bekendt.

Derfor beder jeg endnu engang i dybeste Nød, af Kærlighed til Menigheden deroppe og af Kærlighed til den danske Folkekirke, om ikke Kirkeministeren vil afvente en saa fremragende Lægeautoritets Erklæring i denne Sag, før A.s e.v.t. Afskedigelse foreligger som Kendsgerning, og om ikke Kirkeministeren i Fald Lægeerklæringen taler til Gunst for Pastor A. vil arbejde paa, at A. vender tilbage til sit Embede igen eventuelt (som ovenfor nævnt) paa Prøve en to-tre Aar.

Jeg ved, at en stor Del af Menigheden med stor Glæde og med stor Kærlighed vil tage imod deres Præst igen – til Menighedens Ære, til Guds Ære – ja, og til den danske Folkekirkens Ære.

Hvordan end Sagens Udfald bliver er jeg dog altid (taknemmelig?) for Kærlighed og Forstaaelse i en Sag, der har forvoldt mig mange vaagne Nætter og bitre Dage.

- B. (8/6-1933): Atter tillader jeg mig ærbødigst at henvende mig til Kirkeministeren angaaende Sagen med Pastor R. K. Adamsen, Jelstrup-Maarup, – atter med Bøn til Kirkeministeren.

Jeg har nu modtaget Afskrift af Overlæge Helwegs Erklæring om Pastor A., og da Kirkeministeren ved mit Besøg i Ministeriet primo Maj udtalte, at Pastor A. vilde faa sin Afsked, hvordan end denne Erklærings Ordlyd blev, kan jeg deraf slutte, at Pastor A.s Afskedigelse er nær forestaaende. – Naar samtlige Danmarks Bisper finder, at den eneste endelige Løsning paa Sagen er Pastor A.s Afskedigelse, kan det vel ikke nytte at stampe mod Brodden og atter bede om en anden Løsning, – og derfor vil og maa jeg nøjes med at lade Sagen ligge, nøjes med at bede Kirkeministeren meget indtrængende for Personen, Pastor Adamsen.

Er det ikke muligt, at Kirkeministeren kan formulere Indstillingen om A.s Afskedigelse saadan, at Adamsen bliver afskediget *paa Grund af Sygdom og med Pension*?

Jeg har *meget* stærke Grunde til at bede derom.

Se, først paa Vinteren var der i Menighedsraad og Menighed afgjort Stemning for, at Pastor A. skulde vende tilbage til sit Embede; men efterhaanden som Tiden gik og Modstanderne fik Lov at arbejde faldt Stemningen noget; – der skete jo intet. – Primo Maj (da jeg var i Kirkeministeriet) laa Landet saadan, at Halvdelen af Menighedsraadet og bag dem Halvdelen af Menigheden af deres Hjerter ønskede Pastor A. tilbage (– paa dette Tidspunkt har der altsaa endnu været Mulighed for Dannelse af en Valgmenighed under de Former som Kirkeministeren kort skitserede for Pastor Schack og mig under vor sidste Samtale med Kirkeministeren). – Kort efter at jeg var vendt hjem fra København, rejste en Deputation derind for ligele-

des at tale A.s Sag. Vi vilde helst og har under hele denne Sag helst villet kæmpe med blanke og ærlige Vaaben, derfor havde vi indtrængende bedt Formanden for det samlede Menighedsraad, Gaardejer Martin Jensen fra Gølstrup, der hele Tiden har været den ledende indenfor Modstanden mod Pastor A., om at rejse med. Det nægtede han imidlertid ganske afgjort.

Efter at Deputationen var vendt hjem fra København, sker der et afgjort og voldsomt Omslag i Stemningen i Adamsens Disfavør, – et Omslag, der gør det umuligt for Pastor A. at vende tilbage – baade som Sognepræst og som Præst under en hvilkensomhelst anden Ordning.

Grunden til dette Omslag fremgaar tydeligt af et Brev, som Lærer Jørgensen, Hundslev, der var med i København, skriver til mig d. 15. Maj. Bl.a. indeholder det følgende:

»— Medens vi var i København har Modstanden herhjemme arbejdet for fuld Pres. En Deputation bestaaende af 3 Mand har været hos *Biskoppen* og har hos ham faaet indgaaende Oplysninger om Pastor A., som nu spredes rundt til alle lyttende i Sognet. *Den mest vægtige og ødelæggende af disse Oplysninger er denne, at P. A. selv Gang paa Gang har tilkaldt det unge Menneske med hvem han plejede unaturlig Omgang*, — — og vi kan da vist godt sige, at P. A. har ikke handlet rigtigt ved at lade os i Uvidenhed om, at »Fjenden« havde saa stærke Vaaben at slaa med, og jeg tror ikke, at der nu er flere af hans Venner, der ønsker at forfølge Sagen videre«.

Saa snart jeg havde modtaget dette Brev, tog jeg til Hjørring og bad indtrængende Politifuldmægtig Barfod, der i sin Tid optog Forhør over Pastor A., om jeg maatte se den i sin Tid udfærdigede Politirapport. Det fik jeg Lov til.

Samtidig skrev jeg til Pastor A. og bad ham om snarest at sende mig en Erklæring ang. det omtalte Forhold. Denne Erklæring modtog jeg d. 22. Maj.

Med politirapporten og Adamsens Erklæring i Hænde viser det sig til min store Sorg og Forfærdelse, at »den mest vægtige og ødelæggende« Oplysning, der efter Lærer Jørgensens Brev skal stamme fra Aalborg, er i direkte Modsætning til Sandheden.

Jeg kan ikke sige Kirkeministeren, hvor ondt det gjorde mig, da jeg konstaterede dette.

Denne Oplysning vil vel i et hvert Fald umuliggøre Pastor A.s Tilbagevenden, – og hvor saa end Oplysningen stammer fra, saa vil det sige, at Muligheden for Pastor Adamsens Tilbagevenden til Sogn, Menighed og Kirke bliver tilintetgjort ved en Løgn. – Det er ondt, – og det er dobbelt ondt for en Sognepræst i Aalborg Stift Gang paa Gang at faa opgivet Kilden til denne »mest vægtige og ødelæggende« af alle Oplysninger om Pastor Adamsen.

Lærer Jørgensens Brev og det pludselige voldsomme Omslag i Stemningen deroppe tog til at begynde med helt Modet fra mig; – først idag faar jeg mig taget sammen til at udøse mit Hjerte og min bittre Viden for Kirkeministeren.

Muligheden for Pastor A.s Tilbagevenden kommer som sagt til at hvile paa usandfærdige Rygter. Derfor beder jeg af Hjertet, i Sandhedens og Kærlighedens Navn, Kirkeministeren om at indstille Pastor Adamsen til Afsked paa Grund af Sygdom og med Pension, – saa vil Adamsen da i det mindste have en lille Smule at leve af. – Pastor Adamsen staar mere ene i Verden end andre og har derfor om nogen Brug for den Hjælp en Pension kan være og blive.

I modsat Fald er der vel nogen Sandsynlighed for, at han vil gaa til Grunde, og det bliver saa meget mere forfærdeligt for mig og hans Venner at tænke paa det,

naar vi sidder med den bittre Viden, at hans Tilbagevenden til Arbejde deroppe er umuliggjort af det hæsligste af alt: usandfærdige Rygter.

Jeg er fortvivlet over dette og beder Kirkeministeren tilgive mig, at jeg blander mig i noget, der tilsyneladende ikke vedkommer mig – men jeg kan ikke andet end endnu engang at bede for Adamsen. – Var Adamsen blevet født rent sagligt, med blanke og ærlige Vaaben, burde jeg ikke have skrevet: – men nu tør jeg, – ogsaa fordi jeg fra mine Samtaler med Kirkeministeren i Begyndelsen af Maj ved, at Kirkeministeren har et stort Hjerte.

Til slut sender jeg Hilsen og atter Tak for Forstaaelse i denne onde Sag.

Uanset hvilken betydning man tillagde de omtalte rygter – som ifølge Stevns stammede fra biskoppen i Ålborg – blev der (jfr. ovenfor) ikke tale om afskedigelse på grund af sygdom og med pension.

BILAG II.

1. 1/2-1934 tilskrev biskop Ostenfeld Kirkeministeriet således:

Gennem Provsten for Søndre Provsti har jeg i Dag modtaget indlagte Skrivelse med Meddelelse om, at Pastor Adamsen skal prædike i Filipskirken den 22. d.M. om Aftenen.

Jeg har i Dag haft en Samtale med Pastor Adamsen og Pastor Schack. Pastor Adamsen henstillede jeg til at lade denne Gudstjeneste bortfalde. Pastor Schack erklærede, at han ikke vilde give efter, og da jeg for Tydeligheds Skyld udtalte, at jeg forbød Gudstjenesten, svarede han, at han ikke vilde rette sig derefter.

Naar jeg ikke har sendt en Skrivelse rundt til Præsterne med Forbud mod at lade Pastor Adamsen prædike, men nøjedes med en Skrivelse til Provsterne, var det af Hensyn til Pastor Adamsen for ikke at give hans Sag større Offentlighed end nødvendig.

Jeg indberetter denne Sag til det høje Ministerium, idet jeg maa beklage mig over, at en Præst rent ud nægter at følge en Henstilling om at afstaa fra at lade Pastor Adamsen prædike.

Naar Kirkestyrelsen har valgt som den lemfældigste Fremgangsmaade, at afskedige administrativt og ikke efter Dom, er det at misbruge denne Lemfældighed, naar man giver Pastor Adamsen Lejlighed til at bestige Folkekirkens Prædikestole.

Jeg henstiller til Kirkeministeriet om det har Midler i Hænde til at hindre dette.

2. 22/2-1934 tilskrev Ministeriet Tage Schack:

Fra Biskoppen over Kbhvns Stift har Min. modtaget Indberetning om, at der til den 22. Februar 1934 er berammet en Gudstjeneste i Filips Kirke her i Staden, ved hvilken fhv. Spr. for Jelstrup og Maarup Mgh.er i Aalborg Stift Karl Robert Adamsen skal prædike.

Biskoppen har samtidig meddelt, at han i Gaar har haft en Samtale med Dem og Pastor Adamsen ang. Bortfald af denne Gudstjeneste, men at De ikke har villet give efter paa dette Punkt og endog har nægtet at ville rette Dem efter Biskoppens Forbud mod Gudstjenestens Afholdelse.

Sluttelig har Biskoppen bemærket, at det, naar den lemfældige Fremgangsmaade at afskedige Pastor Adamsen administrativt og ikke ved Dom i sin tid er valgt, er et

Misbrug af denne Lemfældighed, naar man giver Pastor Adamsen Lejlighed til at bestige Folkekirkens Prædikestole, hvorfor Biskoppen har henstillet til Min.st om det har Midler i Hænde til at hindre dette.

Med Henviisning hertil skal man meddele Dem, at Min.st herefter maa paalægge Dem at drage Omsog for, at Pastor Adamsen ikke prædiker ved Gudstjenesten i Filips Kirke den 22. Februar 1934. (kladde).

Af kopien af ovenstående skrivelse til biskoppen fremgår klart, at den biskoppelige indberetning rettelig skal dateres til 21/2-1934.

3. Der har åbenbart foreligget et slags paralleltilfælde i Ålborg stift – ialtfald skrev biskop Oldenburg (udateret! – men i foråret 1933) til departementschef Holbøll:

Pastor Adamsen har i Søndags holdt Gudstjeneste i Vrensted-Tise Kirker, nær sit gamle Pastorat. Jeg har spurgt sognepræsten i Vrensted om, paa hvis Foranstaltning A. har været Prædikant. Jeg er ikke hyggelig ved dette og ønsker, at Afgørelsen snart maa komme. Politichef Thune-Jacobsen har meddelt mig, at Akterne er oversendt Kirkemin.

De i bilagene meddelte aktstykker befinder sig endnu i Kirkeministeriet og er herfra stillet til min rådighed.